

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars secunda, hoc est:
Solida, ad discendam & exercendam, ex evangeliis tam
dominicalibus quam festivalibus Christi & sui-ipsius
notitiam, informatio**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

In festo trinitatis

[urn:nbn:de:bsz:31-126164](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126164)

habet quicquam. Si nihil in Christo, nihil quoque in nobis habebit, qui Christi membra sumus, longe enim vincimus propter eum, qui dilexit nos, Rom. 5 v. 37. & omnia possumus in eo, qui confortat nos, Christo, Phil. 4. v. 13.

S. Martinus, morti vicinus, horribili specie à diabolo adortus, sic illum abegit: *Quid hic stas horrenda bestia, nihil in me juris habes, sinus Abrahæ me recipiet.* Pari modo nos a-

nimosi esse possumus, quando recordamur, quod princeps mundi in Christo nihil habeat, sed potius ab ipso superatus sit, & in media morte ovantes canere possumus: Nunc dimittis Domine servum tuum in pace. Luc. 2, 29.

Largiatur id nobis omnibus ex gratia Deus Pater, per filium suum Jesum Christum, in Spiritu sancto, Amen!

* *
*

In Festo Trinitatis.

Evangelium Ioh. 3. v. 1. --- 15.

EXORDIUM.

Moses olim à Deo petiit, ut ostenderet sibi gloriam suam. Cui respondit Deus: Ego transire faciam omnem bonitatem meam ante faciem tuam. Cumque transibit gloria mea, ponam te in *foramine petrae*, & protegam dextera mea, donec transeam, & ubi recedere fecero manum meam, videbis posteriora mea; faciem autem meam videre non poteris, Exod. 33. v. 18. seqq.

Ex hoc colligimus, nos in hac miseriarum valle, ex parte cognoscere, & ex parte prophetare. Cum autem venerit, quod perfectum est, evacuabitur, quod ex parte est, 1. Cor. 13, 9.

Deus lucem inhabitat inaccessibilem, 1. Tim. 6, 16. & excelsior cælo est, profundior inferno, longior terra mensura ejus, & latior mari, Job. 11. v. 8. Intellectus autem noster adeo imbecillus est, ut difficile æstimemus, quæ in terra sunt: Quæ autem in cælis sunt quis investigabit? Sap. 9, 16. & seqq. Quia vero cognitio Dei apprime nobis necessaria est. Hæc enim vita æterna est, ut

cognoscant te solum verum Deum, Joh. 17. v. 3. Et nos faciamus oportet, quod Deus sollicitanti Mose respondit, & quidem primo in *foramine petrae stemus* h. e. Christum respiciamus, qui est petra salutis, 1. Cor. 10, 4. quicquid enim deest nobis, possumus in eo invenire, & de plenitudine ejus accipere, gratiam pro gratia, Joh. 1. v. 16.

Deinde etiam posteriora Dei videri tenemur, h. e. etiamsi in mortalitate hac faciem ejus cernere nequeamus, neque ad plenam essentia & voluntatis notitiam pertingere: ex operibus tamen nobis agnoscendus est. Hæc enim posteriora ejus sunt, quia ea in tempore creavit, & per ea invisibilia sua manifestavit, Rom. 1. v. 20. quod sit *sapiens & prudens*, quia omnia in sapientia fecit. Psal. 104. v. 24. quod sit *bonus*, quia omnia valde bona fecit, Gen. 1, 31. quod sit *magnus & omnipotens*, quia omnia ex nihilo produxit, & tot annorum millia mirabiliter gubernavit & conservavit, & porro portat verbo virtutis suæ, Heb. 1. v. 3. Quod si itaque per u- chritudinem creaturarum miraris, cogites

Ee 3 velim

velim, quanto his dominator eorum speciofior fit? Sap. 13, 3. Cætera quæ intellectu comprehendere nequis, fide apprehende, & memento, quod hic perfecti non fimus: Veniet autem tempus, ubi evademus in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, Eph. 4. v. 13. & Deum videbimus, non uti nunc, per speculum in ænigmate: sed à facie ad faciem, 1. Cor. 13. 12.

Hunc in finem pii Majores nostri, hodiernum festum in Ecclesia ordinarunt, ut occasio esset, anniversarie certo tempore, *doctrinam de Deo Trinuno tractandi, & explicandi*. Sicut enim omnes credimus & baptizamus, sciamus quoque oportet, cui credamus, 2. Tim. 1. v. 12. & quis ille sit, cum quo stipulationem bonæ conscientiæ inierimus, 1. Pet. 3. v. 21. Ne idem nobis eveniat, quod mulieri Samaritanæ, cui Christus ait: Nescitis, quid adoretis, Joh. 4. v. 22.

Sed ad ipsum Evangelium accessuri, tractabimus ex eodem:

I. Ἀποστολογίας, sive *notitiam nostri*.

II. Χριστολογίας, sive *notitiam Christi*.

J. J.

Exegesis.

Filii viri sunt mendacium, ait Regius Psaltes, Psal. 62, 10. Hoc in Nicodemo verificatum est, qui vir præcipuus erat Hierosolymis, & tamen aberrabat à recta viâ, nesciens, quomodo in regnum cælorum pervenire posset, donec Christum accederet, ab eoque disceret, quomodo coram Deo iustificaretur & salvaretur. Hoc nobis proponitur in prælecto Evangelio, ex quo *Notitiam nostri* discimus, quando perpendifimus:

I. *Nicodemi accessionem*. Erat ille *Princeps Iudæorum*, qui Synedrio interfuit, & conscientiæ suæ rationem probe habuit, ideo ad Collegas, Christum contemnatos ait: Nunquid lex nostra judicat hominem, nisi prius audierit ab ipso, & cognoverit, quid faciat? Joh. 7. v. 51. Erat quoque *Princeps Doctorem*, qui scripta Moïsi & Prophetarum multos per annos explicaverat, & in lege non imperitus erat, propterea Christus eum vocat, Magistrum in Israel. Sed idem de eo dici potuit, quod Paulus de Hebræis, Heb. 5, 11. Ideo accedebat Christum noctu, ut ab ipso informaretur. Hic erat

1. *Accessus spontaneus*. Nemo ipsum pellexit *verbis amicis*, sicut Judæi Johannem, Joh. 1. v. 19. neque *muneribus*, sicut Balack Bileam, Num. 22. v. 5. Nemo ipsum *vi adiegit*, sicut Antiochus Judæos, 2. Macc. 6. & seqq. Sed spontanea devotio ipsum impulit, quia in fide & religione, quam hactenus amplexus fuerat, salutem consequi diffusus est. Sic adhuc hodie Deus spontanea corda & conscientias requirit. Psal. 110. v. 3. Quod & à nobis semper observari debet, qui enim adorat Deum in oblectatione, suscipietur, Sir. 35, 20.

2. *Accessus beatissimus*. Non enim accedit cauponam, ubi potentes sunt ad bibendum vinum, Esa. 5. v. 21. Multo minus alia loca suspecta, ubi noctu convenitur, Joh. 3, 20. sed Christum, de quo multa hactenus audierat, à quo discere cupit, quomodo hæres æternæ salutis evadere possit. Sequamur ipsum in hoc proposito, ipse enim Christus ad se vocat nos, Matth. 11, 38.

3. *Accessus nocturnus*. Metuit enim Collegas suos, ne ex ipsorum Synagoga eiceretur, Joh. 12, 42.

Factum hoc ex imbecillitate humana, & in

in medelam noftram fcriptum efl, non in fequelam; Qui me erubuerit, & meos fermanes, hunc filius hominis erubefcet, cum venerit in majeflate fua, & Patris, inquit Chriftus, Luc. 9, 26.

Quod fi examinaveris te, juxta tria hac membra, mi Chriftiane, deprehendes, multos quidem efle hodie, qui Nicodemo fimiles funt in metu: at diffimiles in diligentia, quam in via vera indaganda adhibuit?

Nicodemus non coacte fed fponte accessit. O quot inveniuntur, quia d nuptias amice invitati, venire renunt? Matth. 22. v. 4. Quot eorum? qui ad legis conciones & minas aures obturant, Luc. 14. v. 24. Propterea quoque condemnatio eorum eo gravior erit, Joh. 5. v. 22.

Nicodemus Chriftum adiit, ut ab eo informaretur, quia ex concionibus ejus hactenus didicerat, quod Propheta à Mofe prædictus efl, Deut. 18, 15.

Hoc multis hodie non arridet, quia via meretricis, Prov. 7, 8. aut fpaciofa via, quæ ducit ad perditionem, Matth. 7, 13. incedere malunt, quam Chriftum fequi, & omnes Sanctos, qui per multas tribulationes intrant, in regnum Dei, Act. 14, 22.

Nicodemus noctu Chriftum accessit, non tantum ideo, quia propter Collegas fuos interdiu eundem adire non licebat: fed metuebat quoque authoritatis fuæ diminutionem, fi alii experirentur, iplum præcipuum quendam Rabbi, & Magiftrum in Ifrael, à Chrifto viam falutis perficere velle.

Hoc merito improbat, juxta illud: Credidi, quod locutus fum, Pfal. 116. v. 10. Qui verus Chriftianus & Chrifti difcipulus efle geflit, non modo recte credere, fed & ore confiteri tenetur, 1. Pet. 3. v. 15. Rom. 10. v. 9.

Quicquid autem hujus deliquit Nicodemus, id pofttea tempore feptulturæ Chrifti reftituit, ferens mixturam myrrhæ & aloes, quafi libras centum, Joh. 19, 39. Ut fruflra fint hypocritæ, qui exemplum ejus prætendunt, & eo ipfo hypocritam fuam palliare nituntur, Apoc. 3, 15. Potius obfervare debent: Abi tu, & fac fimiliter, Luc. 10, 37.

II. *Nicodemi confessionem*, fic enim Chriftum alloquitur: Rabbi, fcimus, quia à Deo venifti Magifter; nemo enim potefl hæc figna facere, quæ tu facis, nifi fuerit Deus cum eo.

Hic Nicodemus Collegas fuos & adfelfores Synedrui prodit, quod quamvis in confcientia convicti funt, Chriftum illum ipfum efle, de quo Prophetæ prædixerint, tamen præ odio & invidia, ut Mefiam agnofcere nolint.

Idem adhuc hodie contingit. Quilibet feipfum probet modo, an hic exemptus fit. Quoties peccata & flagitia ex fuggellu arguuntur, quod eain confuetudinem abeant? Interea tamen delinquentes, malum manuum fuarum dicunt bonum, Mich. 7. v. 3. gloriantur in malitia fuâ, Jer. 11. v. 15. & peccatum fuum quafi Sodoma prædicant, Efa. 3. v. 9. Nemo non fateri cogitur, quod juftè peccata reprehendantur, nemo tamen ab ipsis abftinere vult, quin potius inquinatæ funt viæ ipforum omni tempore, & auferuntur judicia Dei à facie ipforum, Pfal. 10. v. 5. dicentium: fermanem quem locutus es ad nos, in nomine Domini, non audiemus ex te, Jer. 44. v. 16.

Quid dicebat Epifcopus Salisburgenfis, in Comitibus Auguftanis, Anno 1530? *Scimus, multos in Ecclefiam irrepiffie abufus, fed non ferendum efl, ut Monachus fiat reformator, & pacem turbet.*

Quia

Quia vero per nudum fcire, nemo potefl in cælum venire, 1. Cor. 8, 1. ideo non tantum fciamus, quid bonum fit, & quid Dominus requirat à nobis, Mich. 6, 8. fed operam demus, ut in opere ipfo demonflremus. Ne multis vapulemus. Luc. 12, 47.

III. *Nicodemi exceptionem.* Ait enim: quomodo potefl homo renafci, cum fit fenex? Quomodo poffunt hæc fieri?

Merito ille rationem fuam in obfequium Chrifti captivare debuiffet, & verbis ejufdem fidem adhibere: fed mavult myfleria hæc, quæ tamen capere non poterat, ratione fuâ metiri, ideo reprehenfione Chrifti notatur: Tu es Magifter in Ifrael, & hæc ignoras? Amen, Amen, dico tibi, quia quod fcimus, loquimur & quod vidimus &c.

Hic probes velim te, annon & ipfe in rebus fidei nimium fcrupulofus quandoq; fueris, & plura fcire defideraveris, quam Deus tibi in verbo fuo manifeflavit.

Exceptio hæc fieri potefl dupliciter. Primo ex corde credente, ut difcamus, ficut Maria ad Angelum ait: Quomodo fiet iftud? Luc. 1, 34.

Secundo ex incredulitate, quando verbum Dei in dubium vocatur, quia cum ratione non concordat. Hoc Auguftinus vocat. *Venenum fidei*, quæ eft fperandarum fubflantia rerum, argumentum non apparentium, Heb. 11, v. 1.

Noli proinde quærere diffidendo ficut Arriani, qui Chriftum filium Dei agnofcere nolunt, & propterea quærunt: Quomodo Deus filium haberet, uxore deftitutus. His Ambrofius refpondet: Licet fcire quod natus, non licet difcutere, quomodo natus fit. Generationem ejus quis enarrabit? Efa. 53, 8. Eodem modo quærunt Anabaptilta, qui vim falutiferam Baptifmi infringere fata-

gunt: Quomodo aqua peccata ablucere potefl? Cum tamen mera aqua ex fe non faciat, fed verbum Dei cum aqua conjunctum. Unde Petrus: Aqua nos falvos facit, at non eft de pofitio fordium carnis, fed flipulatio bonæ confcientiæ erga Deum. 1. Pet. 3, v. 21.

Idem faciunt Calviniani, qui præfentiam corporis & fanguinis Chrifti in facra cœna negantes, itidem quærunt: Quomodo nobis Chriftus carnem fuam ad edendum, & fanguinem fuum ad bibendum exhibere potefl? non perpendentes Dominum poffe fuperabundanter facere, quam petimus, aut intelligimus Eph. 3, 20. *Facientem cogita, & definet efle mirabile, vel faltem incredibile non erit*, ait Hugo Victorinus. Efa. 40, v. 26.

Noli quærere ambigendo, ficut Zacharias Baptiflæ parens, Luc. 1, 18. Noli dijudicare per diffidentiam, fed confortare fide, dans gloriam Deo. Rom. 4, 20, 21.

Noli denique quærere contradicendo, inftar Equitis Samaritani, 2 Reg. 7, 2. Apud Deum fi quidem non eft impoffibile ullum verbum, Luc. 1, v. 37.

Sed falutarius *Quomodo* tuum adhibere poteris. Quando enim animarum Paflor clamat: Pœnitentiam agite, appropinquit enim regnum cœlorum, Matth. 3, 2. Potes interrogare cum cullo de carceris: Quid me oportet facere, ut falvus fiam. Act. 16, 30.

Similiter quando diabolus te ad peccata infligat, ut carni indulgere, & animæ fligma inurere debeas, quærere poteris: Quæ conventio Chrifti ad Belial? 2. Cor. 6, 15.

Pari modo fi peccafli, & diabolus te ad defperationem adigere geflit, iterum quærere potes? quomodo defperem? Nonne Deus mifericors eft, & bonæ fpei fecit filios fuos

fuos, quoniam dedit locum in peccatis peccitentiae? Sap. 12, 19. Neminem enim eijciet foras, qui eveniet ad eum, Joh. 6, 37.

De S. Auguftino memoratur, quod aliquando Hippone egressus, juxta littus maris obambulans, scrutando SS. Trinitatis mysterio impensius indulserit, cui puer eximia forma apparuerit, qui in eodem littore sedens, modico cochleari aquam è mari haustam magno conatu scrubiculo infuderit. Cujus conatum demiratus, quid tam serio ageret quæsit. Ille virili constantia totum se mare isti foveæ infundere velle, respondit. Auguftinus eum laterem lavare & frustra, laborare, dixit. Cui puer, ut Angelum esse intelligeret, constanter respondit. Tu funiculo ingenii tui abyllum sanctissimæ Trinitatis metiri cogitas: at prius, quam hoc effectum dederis, ego hac fossula univèrsum mare conclusero. Et sic disparuit.

Hinc discimus, quod mysteria divina ratione perscrutari minus debeamus. Scrutator enim Majestatis, opprimetur à gloria. Prov. 25, v. 27.

De Secundo.

TRansibimus nunc ad alteram partem *Xριστολογίας*, sive notitiam Christi meditaturi. Hic nobis in Evangelio hoc nostro contemplandus proponitur:

1. *Tanquam celestis Doctor veritatis.* Hoc elogio eum maectat Nicodemus, inquiens: Rabbi, scimus, quia à Deo venisti Magister. Respicit hoc ipso promissionem Dei de magno illo Propheta, Deut. 18, v. 15. Ille enim Christus erat, teste populo, Luc. 7, v. 16. Vere magnus Propheta, potens in opere & sermone, coram Deo & omni populo. Luc. 24, 20. Deus enim dederat ei eruditam lin-

guam, Esa. 50, v. 4. Ideo docuit sicut auctoritatem habens, & non sicut Scribæ & Pharisei. Matth. 7, v. 29.

Magno hinc afficimur gaudio. In hoc mundo enim intellectus noster adeo occæcatus est, ut non percipiat ea quæ sunt Spiritus Dei. 1. Cor. 2, v. 14. Sed Christus docet nos utilia, Esa. 48, 17. non quidem *immediate*, ut olim: sed *mediate* per ministros suos, quibus dedit verba sua in ora eorum Jer. 2, 10. quæ loquantur, Mat. 10, 19. Luc. 10.

Interea est & manet Magister ille unus, Matt. 23, 10. & pastor, qui dat consilium reliquis Magistris, Ececl. 12, 11. Hinc describitur in Scripturis, quod sit:

1. *Doctor sapientissimus*, in quo sunt omnes sapientiae & scientiae thesauri absconditi, Col. 2, 3. Hinc quæ siverunt Judæi: Unde huic sapientia hæc? Matt. 13, 54. Sed nos non opus habemus, ut quæramus, scimus enim, quod à Deo factus sit sapientia, 1. Cor. 1, v. 30.

Quando itaque mundus existimat, se astute omnia aggressurum, ut persequatur gregem pusillum recte credentium, non est, quod metuumus, comprehendit enim sapientes in astutia eorum, Job. 5, 13. imo sapientia eorum coram ipso est stultitia, 1. Cor. 3, 19. Ut frustra consilium ineant. Esa. 8, v. 10.

2. *Doctor veracissimus.* Est enim veritas ipsa Joh. 14, v. 6. & sermo ejus veritas est, Joh. 17, 17 hinc vocatur testis fidelis & verus Apoc. 3, 14. qui ad hoc in mundum venit, ut testimonium perhibeat veritati. Joh. 18.

Maneamus in sermone ejus, & vere discipuli ejus erimus. Joh. 8, 31, 32.

3. *Doctor fidelissimus*, qui omnia, quæcunque audivit à patre suo, nota fecit nobis, Joh. 15, 15.

Ab ipso discere possumus *artem orandi*,

Ff

ad

ad quem & quomodo precari debcamus. Matth. 6, 9. Joh. 16. v. 23. *artem patiendi*, I. Pet. 2. v. 21. Psal. 94. Heb. 10. 36.

Ab eo habemus *artem moriendi*, sicut enim ipse moriturus patri spiritum commisit, Lu. 23. 46. sic & nos fidei creatori commendemus animas nostras in beneficiendo, I. Pet. 4. v. 19.

Ut breviter complectar, huic Doctori acceptum ferre debemus, quod sciamus, quomodo erga Deum, proximum & nosmetipsos affectos esse oporteat. Apparuit enim gratia Dei salutifera omnibus hominibus, Tit. 2. v. 11, 12.

Quod si igitur doctrinam ejus debito modo susceperimus, emolumentum inde temporale & æternum nos manebit, & requiem animarum inveniemus. Matt. 11, 29.

II. *Tanquam secunda persona Trinitatis.* Missus enim est à Deo pater, & instituit baptismum, per quem Spiritus Sanctus virtutem suam exercit, & regenerationem in homine operatur. Ibi habemus omnes personas S. S. Triados, quæ omnes essentia divina præditæ sunt, ut earum quælibet in individuo Deus vocari possit, sed nõ sunt tres Dii: potius fides Catholica hæc est, ut unitatem in Trinitate, & Trinitatem in unitate veneremur, neque confundentes personas, essentiam divinam separemus. Sicut hoc egregie in Symbolo Athanasii explicatur, quod hic consuli debet.

Hic enim abyssus mysteriorum divinorum se pandit, quæ ratione & sensibus nostris comprehendere non possumus. Neque enim rationi consentaneum est, unum tres, & tres unum esse. O altitudo divitiarum! Rom. 11. v. 33.

Quo vero hodie festivitati satisfaciamus,

simplicissime membra tria sequentia explicaturi sumus.

I. est, *persona explicatio.* Aug. Conf. ita respondet: *Nomine persone utimur ea significatione, quæ usi sunt in hac causa Scriptores Ecclesiastici, ut significet non partem aut qualitatem in alio, sed quod proprie subsistit.* Act. 1.

Docti subtiliter hæc de re differunt, quod pro concione fieri non debet: nos potius simplicitati studebimus, ut quilibet rem ipsam intelligere possit.

Personam propriam essentiam habere, & per seipsam subsistere, necessum est. Ita homo persona appellatur, quia essentiam suam habet. & per se subsistit. Cogitationes vero, oratio, sapientia, ars, & quæ plurima ejusmodi in homine sunt, non sunt personæ, non enim per se subsistunt, sed accidentia sunt, quæ sine detrimento & corruptione humanæ essentia, ab homine separari possunt.

Persona integram substantiam, & perfectam essentiam habeat, necesse est. Propterea neque corpus hominis sine anima, neque anima sine corpore & anima consistit, & ita totam suam essentiam habet.

Personam vivere & ratione præditam esse oportet. Lignum enim, lapides, aurum & argentum, & similia, non sunt personæ: quia vita destituuntur. Boves, canes, leones, ursi etiam personæ non sunt, quia ratione carent: sed angeli & homines sunt & vocantur personæ, quia vita & ratione præditi sunt.

Tandem personæ proprium est, *ut aliis communis non sit*, e. g. Humana natura in Paulo & Jacobo pluribus communis est, nempe omnibus iis, qui homines sunt: ideoque persona vocari non potest. Sed Paulus

& Ja-

& Jacobus, figillatim & in individuo persona est: licet enim plures sint eorum, qui Paulus & Jacobus dicuntur, tamen iidem non sunt, sed alia personæ, quæ quidem humanam naturam cum illis communem habent, sed quoad personam distincti sunt.

Quando itaque in essentia divina tres personas asserimus, intelligimus nomine personæ perfectam essentiam, quæ viva, rationalis, non vero pluribus communis est. Hæc conjuncta sint, oportet: divina enim natura, est substantia perfecta, nec minus vita & ratione prædita, sed non est persona, quia Patri, Filio, & Spiritui sancto communis est. Pater vero, Filius, & Spiritus Sanctus sunt personæ, quia non solum perfecti, vivi, & rationales: sed & pluribus communes non sunt. Unus enim nobis Deus est, Pater, ex quo omnia, & nos in illum, & unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum. 1. Cor. 8. 6. Unus quoque tantum Spiritus S. est, qui operatur omnia, dividens singulis, prout vult. 1. Cor. 12. v. 11.

2. Est pluralitatis indigitatio, sunt enim in essentia divina plures personæ. Hoc probant scripturæ loca, in quibus Deus de se verba facit in numero multitudinis. Faciamus hominem, Gen. 1. v. 25. Adam quasi unus ex nobis, Gen. 3. 22. c. 11, 7.

Huc pertinet, quando Deus de se, ut de alio loquitur: Pluit Dominus super Sodomam & Gomorrhæam sulphur & ignem à Domino, de cælo. Gen. 19. 24. Confer, Ex. 24. v. 1. Psal. 45, 8. Psal. 110. t. Ose. 1. 7. & similia dicta, quæ omnia probant, in essentia divina, distinctas personas esse, quæ nomine Jehovah insigniuntur, patrem nempe, Filium, & Spiritum Sanctum, ut mox audiemus.

3. est, *Trinitatis demonstratio*. Quæ probatur,

1. *Ex opere creationis*, de quo David: Verbo Domini cæli firmati sunt, & spiritu oris ejus, omnis exercitus eorum, Pl. 33. 6. Ubi primo mentio fit *Domini*, tanquam primæ Trinitatis personæ. *Secundo, Verbi*, tanquam secundæ Trinitatis personæ, quæ expresse verbum appellatur, Joh. 1. 1. *Tertio, Spiritus oris Domini*. hæc est tertia persona, Deus Spiritus Sanctus, qui alias spiraculum omnipotentis. Job. 33. v. 4. & Spiritus oris Christi dicitur. 1. Thess. 2. v. 8.

2. *Ex benedictione*, qua summus Sacerdos Aaron populo benedicebat: Benedicat tibi Dominus, & custodiat te. Num. 6. v. 24. Ubi per *Dominum custodientem* Deus Pater per *Dominum miserentem*, Deus Filius; per *Dominum pacificantem*, Deus Spiritus Sanctus significatus fuit.

3. *Ex hymno Angelico*, Sanctus, Sanctus, Sanctus est Dominus Deus Zebaoth, El. 6, 3. Ubi ter repetitur vox Sanctus, ad indigandas tres personas Divinitatis Quomodo & vetus aliquis Rabbi, nomine Simon Ben Johai explicuit, Sanctus hic est Pater, sanctus hic est Filius, sanctus hic est Spiritus Sanctus. Quod cum verbo Dei congruit. Joh. 1. 2. v. 38. ubi adferitur, quod Elias gloriam Filii Dei viderit. Et Paulus de Spiritu Sancto idem exponit, Act. 28, 25.

Præcipue vero summum hoc mysterium è N. T. luculenter probari potest. Quod enim in V. T. obscurum fuit, in novo clarissimum est, unde illud nocti, hoc vero diei conferatur, Rom. 13, 12.

Cum Christus à Johanne baptizaretur, Spiritus S. super eum visus est, specie columbæ, & vox de cælo clamavit: Hic est fi-

Ff 2 lius

lius meus dilectus, in quo mihi complacui, Matth. 3. v. ult.

Hanc apparitionem pii Veteres tanti æstimarunt, ut adversarios suos ad Jordanem relegaverint, hisce verbis: Ito ad Jordanem & videbis.

Sic in institutione Baptismi omnes tres personæ nominatenus exprimuntur, ubi Christus discipulos iussit baptizare, in nomine Patris Filii & Spiritus Sancti, Matth. 28. v. 19. Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in cælo. I. Joh. 5. v. 7. 8.

Blasphemant itaque Judæi, despiciant Turci, derideant Ethnici, contradicant hæretici: hæc doctrina firmissimo nititur firmamento, & portæ inferorum non prævallebunt adversus eam. Matt. 16. v. 18.

Nos sumus Patris figmentum, Filii peculi, & Spiritus S. habitaculum; Quis separabit nos à dilectione Dei? Rom. 8. v. 35. & seqq.

III. *Tanquam operator totius Universitatis.*
Eò collineavit serpens æneus, quem Moses jussu Dei pro signo ponere jussus est, cum Israelitæ à serpentibus ignitis afflicti essent, quem, quicumque percussi adspexerunt, sanati sunt. Num. 21. 8. *Hoc typus Christi fuit.* serpens æneus enim non sanavit ipsos, sed ille, qui per serpentem æneum præfiguratus est. Sap. 16. v. 7. 8. Quod concordat, cum verbis Christi in Evangelio: Sicut Moses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis. Antiquus enim serpens qui vocatur diabolus & satanas, Apoc. 12. v. 9. nos quoque morfu suo ad mortem usque vulneraverat, ut à planta pedis usque ad verticem non integrum quiddam in nobis esset, Esa. 1. v. 6.

Quod si igitur vulnera nostra curari de-

buerunt, Christus sanator noster propter nos vulnerandus fuit, ut livore ejusdem sanaremur, Esa. 53. 5. Et vitam recuperaremus, quam in Adamo amiseramus, 1. Cor. 15. v. 22. Ipse enim erat sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, Heb. 7. v. 26. Sed nostri causa fecit eum Deus peccatum, ut nos efficeremur justitia Dei in ipso, 2. Cor. 5. v. ult. Hinc præclare Augustinus: *O homo, inspicere vulnera Christi, in cruce pendens, caput habet inclinatum ad osculandum, cor apertum ad diligendum!* Ad hoc requiritur oculus bonus atque sanus, qui est, *oculus fidei*, de quo cælestis sponsus: Rapuisti cor meum, soror mea sponsa, in uno oculorum tuorum, Cant. 4. 9. Lucerna enim corporis, est oculus, Matth. 6. 22. Sic permagni refert, ut oculus fidei simplex & sincerus sit, si Christum intueri, ejusque beneficiis frui velim. *Non sit fides hypocritica*, Deus enim cor intuetur, 1. Sam. 16. v. 7. & agnoscit omnem operam hominis, Eccles. 15. v. 20. unde non decipi potest ut homo, fraudulentius, Job. 15. v. 10. *Non sit fides mortua*; Non enim Deus Deus est mortuorum sed viventium. Matt. 22. 32. Neque *fides dubitans*, homo enim qui hæsitat, nihil accipit, Jac. 1. 6. sed *fides vera & salvifica*, qui vulnera Christi apprehendit, & cum Bernhardo dicit: *Turbabor, sed non perturbabor, quia vulnerum Christi recordabor*, h. e. ut Ecclesia canit;

Torquebor à probris meis,
Cor conscium dolebo:
Ast sint arena quot maris,
Pessum tamen nec ibo;
Mortis recordabor tuæ,
Et vulnerum cum sanguine,
Securus his latebo.

M. i. n. i.

Mein Sünd mich werden kräncken sehr/
 Mein Gwissen wird mich nagen /
 Denn ihr sind viel wie Sand am Meer /
 Doch wil ich nicht verzagen:
 Gedencn wil ich an deinen Tod /
 Herr Jesu deine Wunden roth /
 Die werden mich erhalten.

Agnoscamus proinde beneficium hoc maximum, in quo tota SS. Trinitas concurrat. Deus Pater Filium suum mittit: Filius crucifigitur & occiditur, & Spiritus S. per ministerium toti orbi id manifestat. Imò tantus fervor adest, ut tota SS. Trinitas certatim quasi de nobis mereri operosa sit.

Naturâ inquinati eramus in sanguine nostro, Ezech. 16. v. 6. & eramus, miseri & miserabiles, & pauperes & cæci & nudi,

Apoc. 3. v. 17. Sed omnes tres personæ SS. Triadis nos respexerunt, & beneficia quasi sua inter nos distribuerunt, ut restitueremur vicissim.

Spiritus S. mundavit nos lavacro aquæ in verbo, Eph. 5. v. 6. ut nulla condemnatio sit in iis, qui in Christo Jesu sunt, Rom. 8. v. 1.

Filius Dei nos sanavit per vulnera sua, Esa. 53. v. 5. & induit vestimentis salutis, & indumento justitiæ operuit, Esa. 61. v. 10.

Deus Pater remunerat aeterno bono, quod nobis Christus, die novissimo daturus est, dicens: Venite benedicti patris mei. Matth. 25. v. 34.

O beatos nos! qui talem Dominum habemus, sit ei laus & gloria in secula seculorum, Amen!

Dominica I. post Trinitatis.

Evangelium Luc. 16. v. 19. -- 31.

EXORDIUM.

DE Absolone refertur, quod Eleganti casarie decoratus fuerit, quam quotannis semel tondetur curaverit, & quidem ex necessitate, quia gravaverit eum. Ponderavit enim ducentis siclis, pondere regio. Sed quod ipsum coram mundo plurimum ornavit, causa fuit exitii sui. Sedens enim mulo, cum fuisset ingressus mulus, subter condensam quercum & magnam, adhæsit caput ejus. quercui, & illo suspensio, inter cœlum & terram, mulus, cui insederat, pertransivit. Tuliq; Joab tres lanceas in manu sua, & infixit eas in corde Absalom 2. Sam. 14. v. 25. c. 18. v. 9. & seqq.

Hâc in parte Absolon *imago est omnium hominum mundanorum*, qui sperant in incerto divitiarum, sed non in Deo vivo, 1. Tim. 6. v. 17. Quemadmodum enim cri-

spâ suâ casarie ille superbivit, quam anniverfariè semel duntaxat tondi curavit, non verò spontaneè: sed necessitate ita flagitante, quia aliàs eum gravavit: sic impii divites in eo maximam voluptatem quærunt, si cumulum divitiarum & pecuniæ corradant, & in possessione ejus ad eò tenaces sunt, ut vel toto anno, pauperibus ne crucianum quidem largiantur, nisi necessitatis telum eos urgeat, ut in morbum incidant, vel alio insigni scelere, ejus stimulum in corde sentiunt, urgeantur: tum fortè paucillum in pauperes erogant, persuasi, se conscientiam onere levaturos, & semel apud Deum expiaturus esse, quod per omnem vitam suam deliquerunt, persistunt tamen in iniquitate sua, in id intenti, quomodo decuplo recuperent, quicquid pauperibus fortè legarunt,

F f 3;

ut